

אוניברסיטה בעם

הידע מגיע לכולם

'אוניברסיטה בעם' – שנת הלימודים תשע"ה (2014-2015), סיום סמסטר א' ללימודים

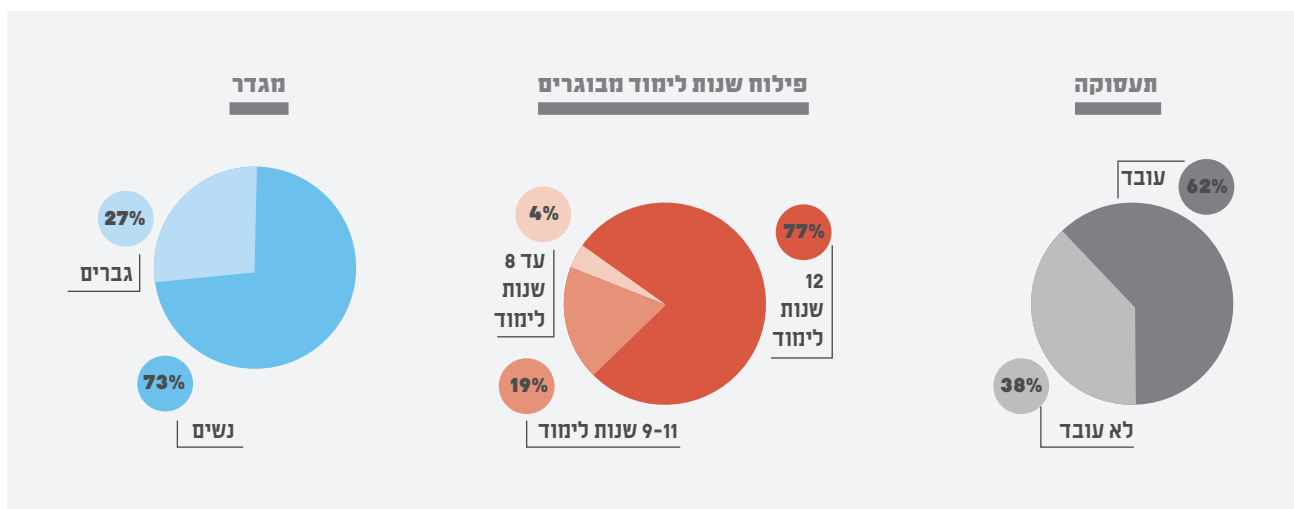
**'אוניברסיטה בעם' פועלת לקדם חברה שוויונית
המאפשרת לכל אדם לחמש את עצמו ולהיות אזרח משמעותי בקהילה,
באמצעות יצירת מפגש בין האוניברסיטה לבין אוכלוסיות מוחלשות
(חזון התכנית)**

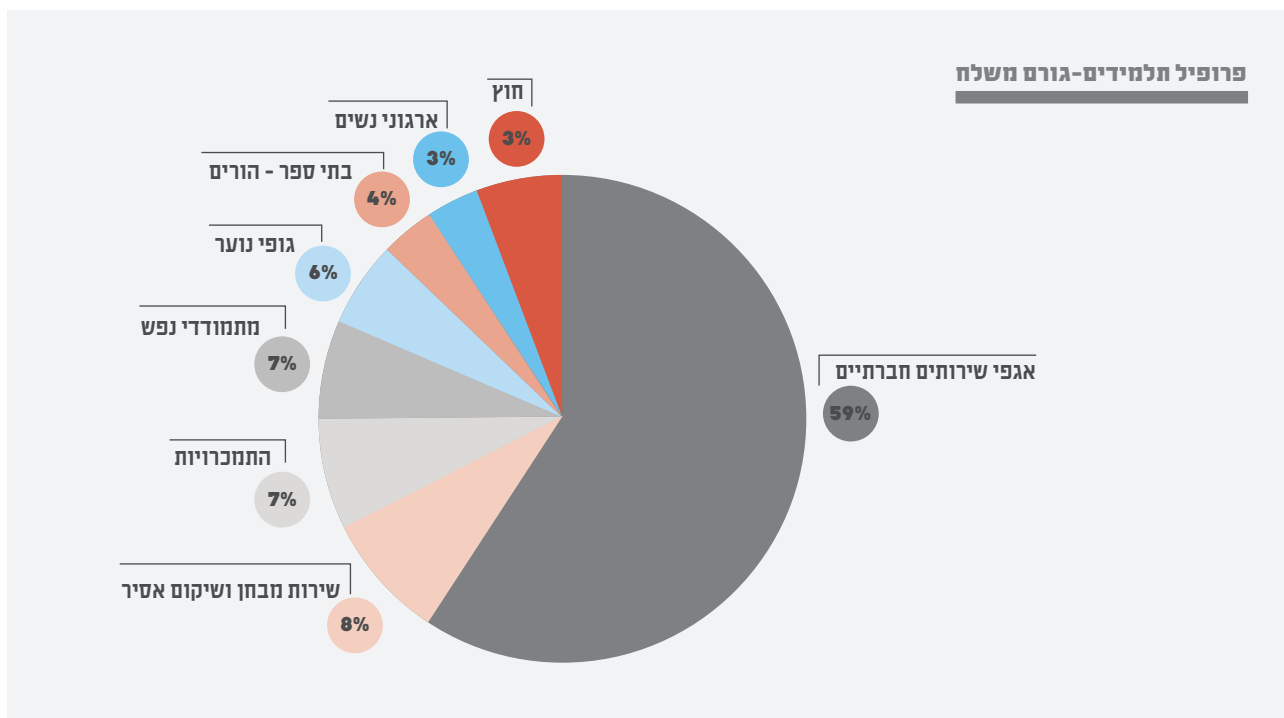
התכנית 'אוניברסיטה בעם' מייצרת חיבור חדשני בין 'האוניברסיטה' לבין 'העם' – בין מוקד כוח וידע ציבורי לבין אוכלוסיות שאינן יכולות להגיע למוקד ידע זה בדרך המקובלת. במסגרת התכנית, האוניברסיטה פותחת את שעריה בפני אוכלוסיות מוחלשות ומאפשרת להן לרכוש השכלה חיונית ומעשית בסביבה אקדמית. התכנית הינה מודל ייחודי-עולמי בחינוך מבוגרים מאוכלוסיות מוחלשות.

שנת הלימודים האקדמית תשע"ה הינה שנת הלימודים הראשונה של התכנית בפריסה ארצית רחבה - **2,341 תלמידים** ממצפה רמון בדרום ועד ירכא בצפון לומדים בתכנית **ב-4 אוניברסיטאות** - אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בן גוריון, האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת חיפה. התלמידים לומדים קורסים שנתיים שונים: **משפטים, רפואה, פסיכולוגיה, כלכלה ומנהל עסקים**, המועברים על-ידי **93 סטודנטים-מנחים** לתואר ראשון.

הלומדים בתכנית, מבוגרים ובני נוער, מגיעים מרקע סוציו אקונומי קשה, לאחר שנפלטו ממסגרות חינוכיות קודמות והם סובלים מפערי-ידע משמעותיים. הלומדים מלווים על-ידי רשויות רווחה וחינוך, כאשר מרביתם מגיעים מהמחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות והאחרים מגיעים לתכנית משירות מבחן לאחר ביצוע עבירה; לאחר שחרור ממאסר (אסירים בשיקום); מהיחידות לטיפול; ומטופלים נפגעי נפש שהופנו על-ידי אגף שיקום של משרד הבריאות. הגיל הממוצע של הלומדים בתוכנית הוא 40.7.

מטרת התכנית לגשר על פערים חברתיים ולאפשר השוואת הזדמנויות באמצעות צמצום פערי ידע והשכלה, על-ידי הענקת ידע מעשי בסיסי למשתתפי התכנית, וזאת במטרה לאפשר להם התמודדות טובה יותר בחיי היומיום, וכאמצעי להגדלת מרחב ואפשרויות הפעולה שלהם. חשוב מכך, התכנית פועלת להעצים את היכולות האישיות של התלמידים, לפתח את סקרנותם, להשיב להם את חדות הלימוד שאבדה, להעניק להם את הרצון והכלים להמשיך ללמוד ולהתפתח, ולהפוך לאזרחים משמעותיים הלוקחים אחריות על חייהם ופועלים מתוך מודעות וחשיבה למענם, למען משפחתם ולמען סביבתם. הלימודים בתכנית מהווים נקודת מפגש משמעותית בין התלמידים לבין חוויות הלימודים האוניברסיטאית, לסטודנטים ולאנשי הסגל - על תחומי עיסוקם ותפיסות עולמם - ובכך מייצרים דו-שיח בין שכבות אוכלוסייה אשר לרוב אינן נפגשות בישראל. מפגש זה מעצים ומעשיר את התלמידים ותורם להשכלתם, הכשרתם ומחויבותם החברתית של הסטודנטים-המנחים.

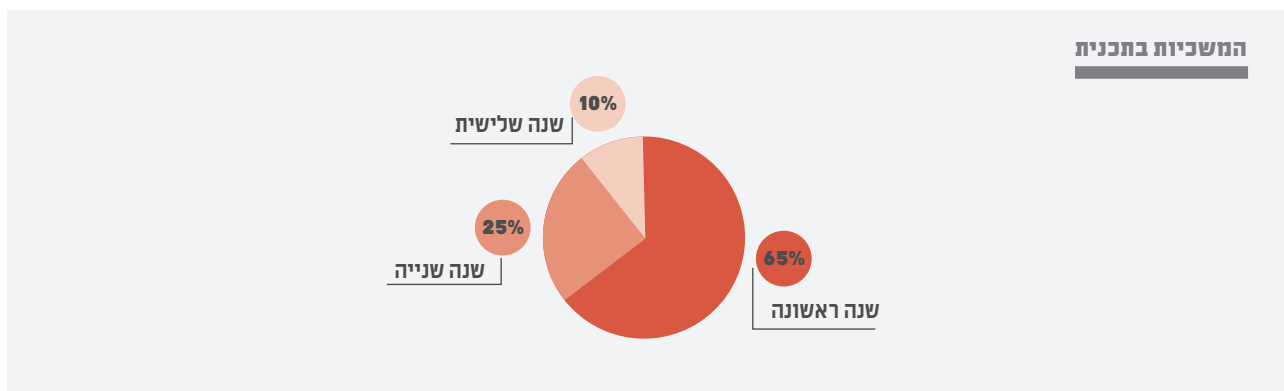

הסטודנטים-המנחים את קורסי המבוא, עוברים במקביל להדרכה קורס אקדמי שנתי שמטרתו להכשירם ולהכניסם לעבודת ההוראה, ואשר עוסק בפערים בחברה הישראלית בכלל ובחינוך בפרט; ובבחינה, גיבוש וחזוק מחויבות חברתית. ההשתתפות בקורס האקדמי, כמו גם עבודת ההוראה המעשית, מקנה לסטודנטים-המנחים נקודות זכות אקדמיות, וזאת כחלק מהתפיסה הגורסת כי ההשכלה האקדמית צריכה לעודד, לייזם ולקדם מעורבות חברתית של סטודנטים, לצד דמוקרטיזציה והנגשה של הידע האקדמי.

מודל הפעולה של התכנית מאפשר שימוש ומינוף חברתי של הידע הצבור באקדמיה, של משאביה האנושיים האדירים - הסטודנטים והסגל, ושל התשתית הפיזית של המוסדות - כיתות לימוד, וזאת בשעות הערב, כאשר הפעילות האקדמית 'הסטנדרטית' מגיעה לסיומה. על-מנת להבטיח הסרת חסמים בהגעתם של התלמידים לתכנית, הם מגיעים לאוניברסיטה באמצעות הסעות מאורגנות, ועם הגעתם מקבלים כריך ושתייה. ייחודו של מודל פעולה זה אינו רק בהצלחתו להנגיש השכלה לכלל חלקי הציבור, אלא גם בכך שהוא מבוסס על מבנה עליון 'זהה' המוביל להחזר חברתי גבוה אל מול ההשקעה התקציבית הנדרשת.

המשכיות בתכנית 'אוניברסיטה בעם'

בפני משתתפי התכנית עומדת האפשרות להמשיך ללימודים לשנה נוספת במגמת לימוד אחרת. אחוז התלמידים הממשיכים אשר המשיכו לשנה שנייה בתכנית בשנת הלימודים תשע"ה עומד על כ-60%, ואחוז התלמידים אשר המשיכו לשנה השלישית בתכנית עומד על 90%. מבין תלמידי התכנית המבוגרים - 251 תלמידי בשנה שלישית, 587 תלמידי שנה שנייה וכ-1,555 תלמידי שנה ראשונה בתכנית.

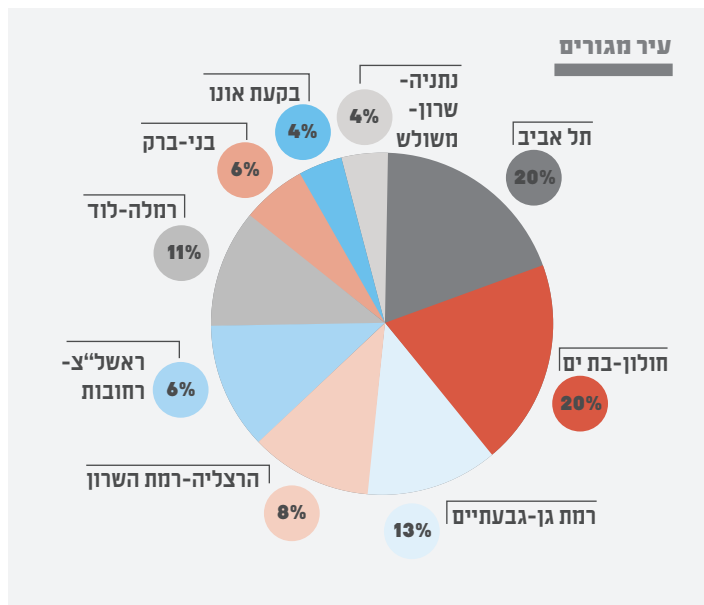

אוניברסיטת תל אביב

שנת הלימודים האקדמית תשע"ה היא שנת הלימודים העשירית של התכנית 'אוניברסיטה בעם' באוניברסיטת תל אביב, שאפשרה להפוך את 'אוניברסיטה בעם' מחזון למציאות. באוניברסיטת תל אביב לומדים 854 תלמידים - 727 מבוגרים ב-7 קבוצות המאופיינות לפי מגמות הלימוד ואזורי המגורים של התלמידים ו-127 בני נוער. התלמידים לומדים במגמות הלימוד משפטים, רפואה, פסיכולוגיה ומנהל עסקים. את סמסטר א' סיימו 776 תלמידים, 91% מהתלמידים המתחילים. בנוסף, התכנית באוניברסיטת תל אביב תומכת ב-55 בוגרים של התכנית שהשתלבו בתואר ראשון במלגה מלאה באוניברסיטת אריאל ובמכללה האקדמית תל אביב-יפו.

בתכנית מלמדים 34 סטודנטים-מנחים - 12 סטודנטים למשפטים; 8 סטודנטים לפסיכולוגיה; 4 סטודנטים לרפואה; 4 סטודנטים למנהל עסקים; ו-6 סטודנטים מדריכי נוער, שמדריכים בתכנית שנה שנייה.

תלמידה בקורס מבוא לרפואה באוניברסיטת תל אביב: "אני אומרת דברים שאינם נכונים, אבל אני מרגישה בטוחה ורז והערכה עצמית גבוהה יותר מאשר לפני גילוי הקורס. הקורס הביא אותי מדרגה אפילו על כנפי אריות, היות ויש לי כעת מודעות".

בתמונה: תלמידה וסטודנטית-מנחה בקורס מבוא למשפטים באוניברסיטת תל אביב, בשיעור הפרדת רשויות

מגמת לימוד	אפיון תלמידים	מס' תלמידים התחלתי	מס' התלמידים שסיימו סמסטר א'	אחוז מסיימי סמסטר א'
פסיכולוגיה	שירות מבחן וקריית אונו	104	94	90%
פסיכולוגיה	רמת גן-בני ברק	113	97	86%
משפטים	ראשון לציון-רחובות	95	94	99%
משפטים	חולון-בת ים	116	108	93%
משפטים	תל אביב	106	94	89%
רפואה	הרצליה-רמת השרון	96	95	99%
מנהל עסקים	לוד-רמלה	97	90	93%
נוער	שירות מבחן - קידום נוער	127	104	82%
סה"כ אוניברסיטת תל אביב		854	776	91%

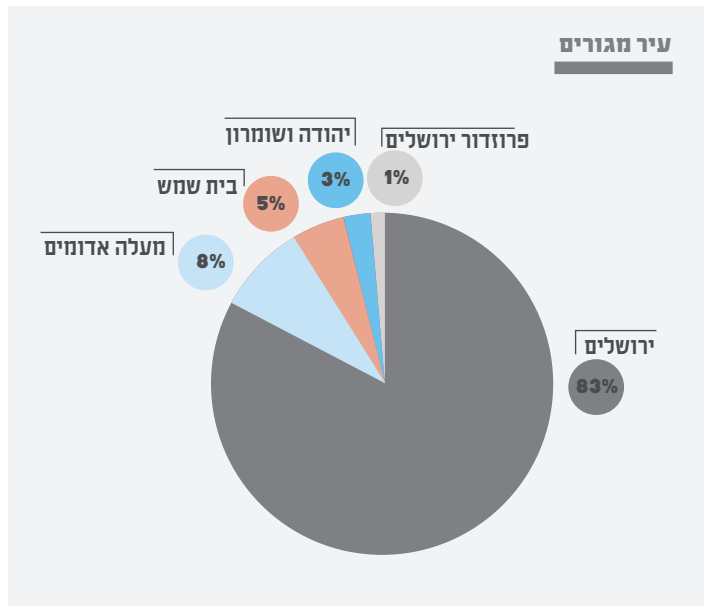

האוניברסיטה העברית בירושלים

שנת הלימודים האקדמית תשע"ה היא שנת הלימודים השנייה של התכנית 'אוניברסיטה בעם' באוניברסיטה העברית, במהלכה הוכפלה התכנית באוניברסיטה מ-300 תלמידים ל-600 תלמידים. באוניברסיטה העברית לומדים 604 תלמידים ב-6 קבוצות המאופיינות לפי מגמות הלימוד ואזורי המגורים של התלמידים. התלמידים לומדים במגמות הלימוד משפטים, פסיכולוגיה ומנהל עסקים. את סמסטר א' סיימו 499 תלמידי מבוגרים, 82% מהתלמידים המתחילים.

בתכנית מלמדים 24 סטודנטים-מנחים - 8 סטודנטים לפסיכולוגיה; 8 סטודנטים למנהל עסקים; ו-8 סטודנטים למשפטים.

תלמיד בקורס מבוא למנהל עסקים באוניברסיטה העברית: "הקורס נחשב לסקירה מעשיר אך יבש, ומבנה לימודי של משפטים והצגת עובדות בעסקי-כאלי. אמיתי להתנהל כאילו לאדם איך לנהל עסקים, ראיונות עבודה, קורס נותן אי גאושה ערך ושייכות, וגרם לי להבין שאעלה לא מאגר אומד, הוא מדרגן אתי אשאלו לייחודי גאר מאמי."

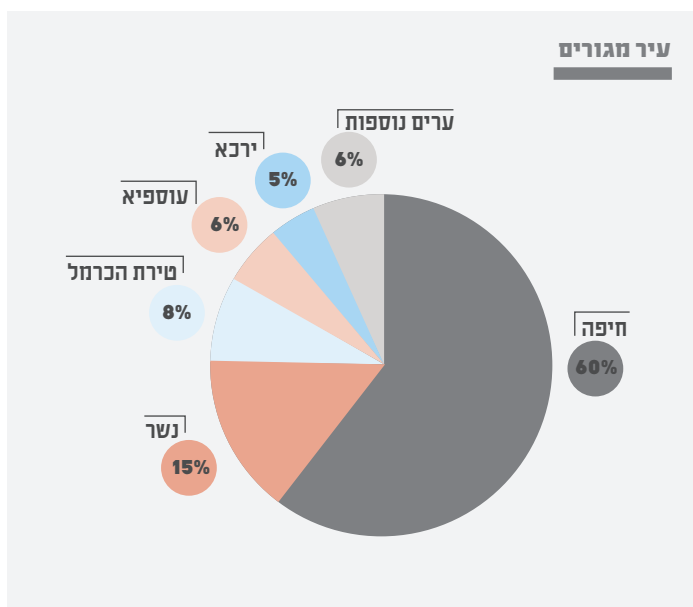
בתמונה: קורס מבוא למשפטים באוניברסיטה העברית במהלך הצגת טיעון בכיתה על ידי התלמידים

מגמת לימוד	אפיון תלמידים	מס' תלמידים התחלתי	מס' התלמידים שסיימו סמסטר א'	אחוז מסיימי סמסטר א'
פסיכולוגיה	מרכז ירושלים	105	85	81%
פסיכולוגיה	קבוצת נחשיכים	109	90	82%
משפטים	מערב ירושלים	98	83	84%
משפטים	קבוצת נשים חרדית	92	88	95%
מנהל עסקים	דרום ירושלים	112	78	79%
מנהל עסקים	מעלה אדומים	88	75	85%
סה"כ האוניברסיטה העברית		604	499	82%

השנה נפתחה התכנית 'אוניברסיטה בעם' גם באוניברסיטת חיפה. באוניברסיטת חיפה לומדים 281 תלמידים ב-3 קבוצות המאופיינות לפי מגמות הלימוד ואזורי המגורים של התלמידים. התלמידים לומדים במגמות הלימוד משפטים, פסיכולוגיה וכלכלה. את סמסטר א' סיימו 263 תלמידי מבוגרים, 94% מהתלמידים המתחילים.

בתכנית מלמדים 12 סטודנטים-מנחים - 4 סטודנטיות לפסיכולוגיה; 4 סטודנטים לכלכלה; ו-4 סטודנטים למשפטים.

תלמידת מבוא למשפטים מאוניברסיטת חיפה: "הקורס מזלזל משפטים ז'אנרטיבית ולא נראה כי הוא הכרחי כי 20 שיקרה לי ז'אנרטיבית של איי. אני אהבתי את הקורס, אני אהבתי את הקורס, אני אהבתי את הקורס, אני אהבתי את הקורס."

בתמונה: קורס מבוא לכלכלה באוניברסיטת חיפה, תלמידים בשיעור הראשון

מגמת לימוד	אפיון תלמידים	מס' תלמידים התחלתי	מס' התלמידים שסיימו סמסטר א'	אחוז מסיימי סמסטר א'
פסיכולוגיה	נשר, ירכא, קריית חיים	102	93	91%
משפטים	חיפה	88	82	93%
כלכלה	חיפה, טירת כרמל, עוספיא	91	88	97%
סה"כ אוניברסיטת חיפה		281	263	94%

הערכה פנימית - משובי תלמידים על שביעות רצון

אנו מקפידים לבדוק את שביעות הרצון של התלמידים מהתכנית, באמצעות שאלוני משוב המועברים פעמיים בשנה. השאלונים מבקשים לבדוק את מידת העניין של התלמידים בחומר הלימוד וכן את רמת ההדרכה והיחס של הסטודנטים-המנחים. בטבלה מוצג סיכום התוצאות לשאלות הכמותיות שנשאלו במשוב שהועבר לתלמידים בסיום סמסטר א'. התשובות נמדדו בסקאלה 1-7, כאשר 1 פירושו "בכלל לא", ו-7 פירושו "במידה רבה מאוד".

ממוצע התשובות	השאלה
	באיזו מידה את/ה מרוצה מכל אחד מההיבטים הבאים בתכנית בה אתה משתתף השנה?
6.4	האם אתה שבע רצון מהשתתפותך בתכנית 'אוניברסיטה בעם'?
6.7	עד כמה המדריך מובן וברור?
6.8	עד כמה אתה מרוצה מהיחס של המדריך אלייך?
6.2	עד כמה האווירה בשיעור ובקבוצה נעימה?
6.1	עד כמה אתה מרגיש שאת יכול להשתתף ולשתף בשיעורים?
6.4	האם השיעורים מעניינים אותך?
6.2	האם אתה מרגיש שאתה לומד דברים חדשים בקורס?
5.9	עד כמה הדברים שלמדת בקורס שימושיים?
6.4	עד כמה היית ממליץ כל התכנית לאדם אחר?

במהלך הסמסטר הראשון לשנת הלימודים, התקיימה תוכנית הנוער במתכונתה החדשה באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטת בן גוריון. תוכנית הנוער מתמקדת בנערים ונערות בסיכון, בגילאי 15-18, אשר הופנו לתכנית על-ידי קידום נוער של משרד החינוך, שירות המבחן לנוער, בתי ספר לנוער מנותק, בתים חמים לנערות בסיכון ופנימיות. התלמידים מגיעים ממשפחות הסובלות ממצוקה כלכלית, חלקם נמצאים בבית ספר או מסגרת אלטרנטיבית וחלקם נחשבים לנוער מנותק ונושר. במסגרת התכנית 'אוניברסיטה בעם' השנה נחשפו הנערים והנערות, בראש ובראשונה לסביבה האוניברסיטאית, לידע הנלמד בה, ולאפשרויות הקיימות עבורם – לחלום להגיע לאוניברסיטה ולשנות את דפוס חייהם. הנוער, המגיע מרקע משפחתי שונה ומסביבה חברתית שונה, נחשף זה לזה במסגרת התכנית, דבר שאפשר להם ללמוד על עצמם, על התמודדותם בסיטואציות בין אישיות שונות ועל תפישות שונות של האחרים וניתנת להם ההזדמנות לפתח מיזמניות חברתיות ובין אישיות רחבות ומגוונות יותר.

תוכנית הנוער כללה 13 מפגשים בסמסטר א' של שנת הלימודים האקדמית והנושאים שנלמדו התמקדו בדגש על העצמה באמצעות ידע אקדמי. בתכנית למדו 200 בני נוער בתשע כיתות - שש כיתות באוניברסיטת תל אביב בתחומים מנהל עסקים, רפואה ופסיכולוגיה; ושלוש כיתות באוניברסיטת בן גוריון בתחומים פסיכולוגיה ומנהל עסקים. בתכנית הדריכו סטודנטים שמדריכים זו השנה השנייה בתכנית, עברו הכשרה ייחודית להדרכת בני נוער וזכו לליווי נפרד ומותאם להתמודדות עם האתגרים הייחודיים של הדרכת נוער. השינוי נעשה בשיתוף גופי הנוער איתם אנו עובדים - קידום נוער ושירות מבחן.

השינויים במבנה התכנית הוכתרו בהצלחה, עת שיעור התלמידים שסיימו את התכנית עמד על **כ-80%** (גבוה מהיעד שעמד על כ-75% מסיימים ומנתוני שנה קודמת שעמדו על 63%).

תוצאות משובי התלמידים, ביחס לשביעות רצונם מהיבטים שונים בתכנית (שביעות רצון כללית מהתכנית, טיב הקשר עם המדריך, מידת העניין והתרומה מהשיעורים והרצון ללמוד שנה נוספת בתכנית) עמדה על ממוצע של **6.3** (בסולם 1-7; יעד - 5.5). רמת שביעות רצון זו דומה ובחלקה אף גבוה יותר בהשוואה לשביעות הרצון שנמדדה בשנה שעברה בתכנית.

נראה כי השינויים שנערכו בתוכנית תרמו לשיפורה. בימים אלה, אנחנו בעיצומו של תהליך הפקת לקחים ולמידה של התוכנית.

תלמיד באוניברסיטת תל אביב: "קורס מצוין שבסוף נגן אי רצון לקחת את החיים שלי רציניים";

תלמידה באוניברסיטת בן גוריון: "האווירה היא אווירה של אוניברסיטה והתכנית מצוינת ומעניקה כלים לחיים, זה מקום שלא רק לומדים 12 אלא גם מכירים אנשים ואנשים".

בתמונה: דור וינטר, מדריך שנה שנייה בתכנית, מלמד קורס 'מבוא למנהל עסקים', לבני נוער באוניברסיטת בן גוריון

